

ธรรมเนียมคณะกรรมการให้ท่านอื่นทั้งปวง...

นำเสนอเมื่อ : 17 พ.ค. 2552

ธรรมเนียมชนะการให้ทานอื่นทั้งปวง

ในพระธรรมบทพระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ **สพทาน รมทาน ษินาติ** ธรรมเนียมชนะการให้ทานอื่นทั้งปวง แล้วอย่างไรบ้างจึงเรียกว่า "ธรรมเนียม"

ทานุศลแบ่งออกเป็น 2 วิธีใหญ่ๆ คือ 1. อามิสทาน 2. ธรรมเนียมและอภัยทาน

❏อย่างไรจึงเรียกว่า ธรรมเนียม ?

ปฏิบัติธรรมเองเพื่อชำระกิเลสออกจากกาย วาจา ใจของตนเอง ตั้งตนอยู่ในคุณความดี เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น เรียกว่าแจกธรรมะ ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ที่ดำเนินชีวิตประจำวันพูดแต่คำพูดไม่ดี ทำแต่กรรมที่ไม่ดี คิดแต่ความคิดที่ไม่ดีมาตลอด ประพฤติปฏิบัติตัวอย่างที่เลวแก่ผู้อื่น ชื่อว่าแจกธรรม

ธรรมเนียมต้องปฏิบัติเองเพื่อละชั่ว ทำดี ทำใจให้ใส เพื่อชำระกิเลสหาย กลาง และละเอียดๆ ยิ่งขึ้นไปถึงวิสุทธิ คือ ความบริสุทธิ์แห่งใจ แล้วจึงจะพบสันติสุข และจะถึงนิพพานคือความดับกิเลสไม่มีเหลือ

จะถึงนิพพานต้องเป็นลำดับจนถึงที่สุดอย่างถาวรนี้เรียกว่าธรรมเนียม

เบื้องต้นเป็นปฐมคือทำความดี ละชั่ว ทำใจให้ใสเองทั้งหมด และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น แล้วจึงให้การแนะนำสั่งสอนอบรมผู้อื่น ให้ประพฤติปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบตามพระธรรม พระวินัย และสันทนอุปการะแก่ความประพฤติปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเช่นนัยของบุคคล หรือคณะบุคคล ผู้ที่กำลังเพียรประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อชำระกิเลสแห่งทุกคนในหญิง ขึ้นไป ตรงนี้ก็ยิ่งด้วยธรรมเนียมไปอีก

อย่างไรเรียก อภัยทาน ?

ก็เมื่อบุคคลเจริญธรรมขึ้นด้วยทานุศล ศีลกุศล และภาวนากุศล เพื่อละชั่ว ทำดี ผิดกรรมจิตใจให้ผ่องใสและอบรมปัญญาให้บริสุทธิ์ยิ่งขึ้นเพียงใด ความเข้าใจ ความเข้าใจในบาปบุญคุณโทษก็เจริญมากขึ้น

และพระมหาวีรธรรมอันมีเมตตา กรุณา เมตตา อุเบกขา ก็เจริญขึ้นเป็นอนุญารมมี เป็นเมตตาบารมี และ อุเบกขาบารมี อุปบารมี และ ปรมัตตบารมียิ่งขึ้นเพียงนั้น

ความเห็นอกเห็นใจเข้าใจในความทุกข์ที่ไม่ถึงการของสัตว์โลกผู้ยังมีจักขุอันมืดบอดด้วยความหลงผิด จึงคิดผิด พูดผิด ทำผิด ในเราก็มีมากขึ้น ความรักปรารถนาให้สัตว์โลกเป็นสุขด้วยเมตตาพรหมวิหารธรรม และความเวทนามาสถาพรารถนาให้สัตว์โลกให้พ้นจากความทุกข์ด้วยกรุณา พรหมวิหารธรรม แม้จะถูกว่าร้าย ปราบสา ลวงเกิน และถูกกกรรมทำเข็ญแค้นแค้นแล้ววาก็ไม่โกรธแค้น บังคับและนาคดูเพียงใด ย่อมไม่ติดใจโกรธพยาบาทยิ่งขึ้น และสามารถอดทน อดกลั้นต่อความก้าวร้าว ปราบสา ลวงเกิน ความเบียดเบียนจากสัตว์โลกทั้งหลายผู้ล่วงเกิน และผู้เบียดเบียนโดยรอบทั้งหลายเหล่านั้น ได้มากขึ้นเพียงนั้น จนถึงวางใจเป็นอุเบกขาไมยอันดี ยินร้ายใดมโนคง นี้ชื่อว่า อภัยทาน จัดเป็นทานอันเยี่ยมยอดไปอีก

ธรรมเนียม คืออะไร

ธรรมเนียม คือ การให้คำแนะนำสั่งสอนสิ่งที่ดี บอกศิลาปวิยาที่ดีที่มีประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เป็นเหตุให้มีความสุข รวมถึงการอธิบายให้รู้และเข้าใจในเรื่องบุญบาป ให้ละสิ่งที่เป็นอกุศล ดำรงตนอยู่ในทางกุศล ซึ่งจะนำพาตนให้สะอาดบริสุทธิ์ หมดจดจากกิเลสอสังขารทั้งปวงได้

ประเภทของธรรมเนียม

ธรรมเนียม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ วิทยาทาน และ อภัยทาน

1. วิทยาทาน

วิทยาทาน คือ การให้ความรู้ ยังแบ่งออกได้อีกเป็นวิทยาทานทางโลก และวิทยาทานทางธรรม

วิทยาทานทางโลก คือ การสั่งสอนให้เกิดความรู้ความสามารถในเชิงศิลปวิทยาการ เพื่อนำไปประกอบสัมมาอาชีพเลี้ยงชีวิต

และสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ด้วยความสะดวกสบายทุกอย่าง ดังนันทางพระพุทธรูปศาสนาได้จัดความรู้ว่าเป็นขุมทรัพย์อย่างหนึ่ง ชื่อ อังคสมุณี แปลว่า ขุมทรัพย์ติดตัวได้ บุคคลผู้มีความรู้ดี จึงเปรียบได้ว่ามีขุมทรัพย์ติดตัวไป ไฉนจะอยู่ที่ไหนก็เชื่อมั่นได้ วาจะสามารถแก้ไขปัญหาชีวิตตัวเองให้อยู่รอดปลอดภัยได้แน่นอน

วิทยาทานทางธรรม (จัดเป็นธรรมเนียมแท้) คือ การให้ความรู้ที่เป็นธรรมะนั้นอันเป็นสิ่งประเสริฐ ด้วยเหตุที่ว่า การดำเนินชีวิตของแต่ละคนนั้น ถ้าขาดเสียซึ่งหลักธรรม ชีวิตก็จะพบแต่ความทุกข์ คือตรอน ผิดหวังตลอดไป ต่อเมื่อใดในใจพึงธรรม และนำมาประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสม ย่อมเกิดความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตของตน ทำให้จิตใจปลอดโปร่ง สะอาด บริสุทธิ์ ผ่องใส ในที่สุดก็ทำให้อายุยืนยาวในพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเข้าถึงความสุขที่แท้จริงได้

การให้คำสอนที่ถูกต้องที่เป็นธรรมะนั้น เปรียบได้กับการให้ขุมทรัพย์ที่เป็นอมตะติดตัวไว้ หรือให้ทรัพย์ที่ปลงสว่างที่คอยติดตามไป ดังนั้น บัดนี้เห็นทั้งหลายจึงกล่าวว่าการให้ธรรมทาน เปรียบเหมือนการให้ ขุมทรัพย์ หรือทรัพย์ที่จะเป็นเครื่องส่องทางชีวิต ให้ดำเนินไปในทางที่ถูกต้องดีงาม นำชีวิตไปสู่ความสุขความเจริญ

และเมื่อยังต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสาร ย่อมเป็นผู้ไม่ตกต่ำ มีชีวิตที่ติงาม ใต้เกิดในสุคติภพ เมื่ออบรมบ่มบารมีแก่กล้าแล้ว ย่อมสละละกิเลสได้โดยสิ้นเชิง เข้าถึงพระนิพพานได้ เพราะเหตุนี้ พระผู้มี-พระภาคเจ้าจึงตรัสว่า การให้ธรรมะยอมชนะการให้ทั้งปวง

2. อภัยทาน

อภัยทาน คือ การให้ความปลอดภัย ให้ความไม่มียกแค้นและผู้อื่น ไม่ถือโทษโกรธเคืองในการ ล่วงเกินของผู้อื่น ไม่มีแค้น ไม่ผูกเวรกับผู้อื่น ทั้งยังมีจิตเมตตาปรารถนาดีต่อผู้อื่นเป็นนิตย์

❏การให้อภัย เป็นการให้ที่ไม่ต้องลงโทษอะไรเลย เป็นการให้ที่ง่าย แต่ที่บางคนทำไม่ได้ เพราะมีกิเลสอยู่ในใจ ต้องอาศัยการฟังธรรม ประพฤติปฏิบัติธรรมบ่อยๆ

จนเกิดความเข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นคุณค่า ประโยชน์ของการให้อภัย แลจะให้อภัยได้ง่ายขึ้น

หากมองเผินๆ จะดูเหมือนว่าการให้อภัยเป็นการให้ประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นมีความสุขสบายใจ แต่แท้ที่จริงแล้ว ผู้ที่ได้รับประโยชน์สุขมากที่สุดก็คือตนเอง เพราะทุกครั้งที่เราให้อภัย จะรู้สึกปลอดโปร่ง เบิกบานใจ สดชื่นแจ่มใส มีความสุข

นอกจากนี้ การช่วยเหลือผู้ที่ตกอยู่ในอันตรายให้ปลอดภัย หรือพ้นจากอันตรายนั้นได้ เช่น การช่วยปล่อยสัตว์ที่เขาจะนำไปฆ่าให้พ้นจากการถูกฆ่า

ดังประเพณีปล่อยสัตว์ปล่อยปลา ก็นับว่าเป็นอภัย ทานเช่นกัน เพราะได้ให้ความไม่มียก ให้ความเป็นอิสระแก่สัตว์เหล่านั้น

การให้ความปลอดภัย ให้ความไม่มียกแค้นแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ด้วยการไม่เบียดเบียน จัดเป็น การให้ที่สูงขึ้นไปอีก พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสเรียกว่า มหาทาน ซึ่งท่านจัดไว้ในเรื่องศีล

ส่วนการให้อภัย คือ ทำตนเป็นผู้ไม่มียกกับตนเอง ใครที่สามารถสละภัย คือโทษสะอึกจากใจได้ มีจิตใจสงบ สะอาด จิตจะประกอบไปด้วยเมตตา เมื่อทำไปแล้วถึงระดับหนึ่ง จัดว่าเป็นการภาวนา ที่ เรียกว่า เมตตาภาวนา ซึ่งมีอันสูงส่งยิ่ง

อานิสงส์ของธรรมเนียม

ธรรมเนียมนี้มีอานิสงส์มาก ดังที่มีการพรรณนาคุณไว้ในอรรถกถาธรรมบท 1 ว่า

แม้ทายกจะถวายจิวรอย่างดีที่สุดแด่พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระอรหันต์เจ้าทั้งหลาย ที่นั่งติดๆ กันเต็มห้องจักรวาลนี้

ก็ยังมีอานิสงส์น้อยกว่าการอนุโมทนาของพระพุทธเจ้า ด้วยพระคาถาเพียง 4 บาท และจิวรทานนั้นมิได้มีถึงเศษส่วน 16 แห่งพระคาถาที่พระพุทธองค์ทรงอนุโมทนา

แม้ทายกจะถวายโภชนะข้าวสาลี กอปรด้วยสุบะปัญชชนะ (แกงมูลงกับข้าว) อันประณีต เป็นต้น ให้เต็มบาตรพระพุทธเจ้าก็ดี จะถวายเภสัชทาน มี เนยใส เนยเหลว น้ำผึ้ง เป็นต้น ให้เต็มบาตรพระพุทธเจ้า ที่นั่งติดๆ เต็มห้องจักรวาลก็ดี ยังมีอานิสงส์น้อยกว่าธรรมเนียมที่พระพุทธเจ้าอนุโมทนาด้วยพระคาถาเพียง 4 บาท

จักไม่กล่าวคำที่กระทบตนและผู้อื่น คือไม่แสดงธรรมโดยยกความดีของตัวเองเพื่อโอ้อวด หรือ ยกความผิดพลาดหรือจุดอ่อนของคนอื่นขึ้นมาเป็นเหตุเพื่อประจานความผิด หรือกล่าวล้อเลียนเขา ต้อง กล่าวมุ่งอธิบายธรรมะจริงๆ และหากต้องยกตัวอย่างประกอบในการอธิบายเพื่อความเข้าใจในธรรมนั้น ก็ต้องระมัดระวังไม่ให้ผู้อื่นเสียหายได้

ผู้ที่ให้ธรรมทาน ทั้งตั้งอยู่ในองค์คุณดังกล่าวนั้น จะยังประโยชน์ใหญ่ อานิสงส์ยิ่งใหญ่ให้เกิด ขึ้นกับผู้แสดงธรรมได้อย่างเต็มที่ ทำให้ผู้แสดงธรรมได้บุญกุศลมหาศาล ดังพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัส สรรเสริญว่า บุคคลให้ธรรมเป็นทาน โดยไม่ปรารถนาลาภสักการะ ย่อมมีอานิสงส์ประมาณมิได้